

RĂSPUNDEREA ASOCIAȚILOR SOCIETĂȚILOR

LUCIAN BERND SĂULEANU*

Preliminarii

Demersul doctrinei și jurisprudenței occidentale, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, a fost evitarea răspunderii *in infinitum* (răspundere reglementată de Codul civil, în art. 2324 alin. 1¹), astfel că s-a încercat identificarea unei fisuri în teoria patrimoniului, prin încercarea divizării acestuia și conturării unui patrimoniu comercial (teoria patrimoniului de afectățiune) și mai apoi consacraarea societății cu răspundere limitată.

Dezbaterile contradictorii privind limitarea răspunderii au apărut încă de la primele aplicații jurisprudențiale în Anglia² sau propuneri legislative în celelalte țări europene, amintind poziția Camerei de Comerț din Lyon³ potrivit căreia această instituție a limitării răspunderii „este în flagrantă contrazicere cu unul din principiile ce stau la baza așezământului nostru juridic ... ce a contribuit să dea comerțului francez un renume de cinste și corectitudine și tot el este, de cele mai adese ori, baza de credit a mai tuturor afacerilor ” și „ea va permite la numeroși comercianți să fugă de răspunderea *in infinitum*”, iar răspunsul formulat de Perroud nu întârzie să apară: „Firește principiul este nou și contrar tuturor felurilor noastre de a gândi, dar să fie oare atât de periculos? Nu este oare preferabil acest fel de întreprindere, care lucrează la lumina zilei, decât acela de a lucra în fraudăa legii, căutând numai de formă să fie în concordanță cu ea, cum o făcea până acum micile societăți anonime?”⁴.

* Prof. Univ. Dr. Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept, e-mail: luciansauleanu@yahoo.com.

¹ „Cel care este obligat personal răspunde cu toate bunurile sale mobile și imobile, prezente și viitoare. Ele servesc drept garanție comună a creditorilor săi”.

² „Nu văd nici o rațiune pentru care niște persoane nu se pot învoi să conducă afaceri, fiecare liber de răspunderea pentru sumele ce a subscris, dacă a înștiințat pe creditori. Nu văd nici o rațiune de ce trei ori patru persoane nu pot face aceasta, tot atât de bine ca și șapte sau de ce o singură persoană nu ar putea-o face, de ce nu poate afișa de pildă, că a pus zece mii de lire într-o întreprindere și nu vrea să răspundă nici cu un șiling mai mult” (argumentele unuia dintre judecătorii Curții Supreme în cauza Broderip Salomon considerată în epocă esențială în recunoașterea limitării de risc și personalității juridice, *apud* I. L. Georgescu, *Drept comercial român*, vol. II, București, Editura All Beck, 2002, p. 5).

³ Opinie cu privire la Proiectul din 16 martie 1920 privind reglementarea societăților cu răspundere limitată.

⁴ I. L. Georgescu, *op. cit.*, pp. 263-265.

Raportându-ne la momentul actual, constatăm că răspunderea limitată are o altă conotație decât cea existentă și dorită la momentul creării acesteia; diluarea scopului inițial nu este altceva decât urmarea modificării structurale a relațiilor comerciale, a complexității și multitudinii acestora. Noile instituțiile juridice, fie specifice dreptului societăților comerciale, fie ale altor ramuri de drept conturează o altă fizionomie a acestei răspunderi limitate, putând spune într-un joc de cuvinte că asistăm la o limitare a răspunderii limitate a asociațiilor; ne referim aici la atragerea răspunderii asociațiilor în baza art. 169 din Legea nr. 85/2014 privind insolvența sau când aceștia abuzează de caracterul limitat al răspunderii sale ori de personalitatea distinctă a societății (art. 237¹ alin. 3) ori a atragerii răspunderii solidare a asociațiilor în temeiul art. 25 din Codul de procedură fiscală. Având în vedere că majoritatea societăților înmatriculate sunt societăți cu răspundere limitată și societăți pe acțiuni, putem reține că nu a dispărut motivul inițial în crearea acestor forme de societăți, anume cel de identificare a unui vehicul apt să permită desfășurarea activităților comerciale limitându-se riscurile, adică fără a afecta patrimoniul personal al asociațiilor, însă, totodată, putem constata o vizibilă modificare în optica legiuitorului care printr-o serie de dispoziții tinde să lărgească sfera cazurilor în care asociații răspund pentru datoriile societății.

Limitele răspunderii asociațiilor – criteriu legal de clasificare a societăților

Observând dispozițiile art. 3 din Legea nr. 31/1990 privind societățile, se poate constata intenția legiuitorului de a oferi dintr-un început o diferențiere a răspunderii asociațiilor în funcție de formele societăților; astfel, calitatea de asociat într-o anumită formă de societate este în legătură directă cu un anumit grad de răspundere proprie acelei societăți. Pot însă asociații să deroge de la aceste dispoziții legale și să-și asume prin actul constitutiv o răspundere de un grad diferit decât cea pe care legea o impune pentru acea formă de societate și fără însă să afecteze alte elemente structurale specifice ale acesteia?

Sub acest aspect, în doctrină⁵ se apreciază că enumerarea formelor juridice ale societăților din art. 2 are un caracter limitativ, iar asociații au doar dreptul de a opta în una din aceste forme, astfel că toate elementele viitoarei societăți vor corespunde acesteia; așadar, nu este admisibilă constituirea unei societăți prin îmbinarea unor elemente specifice mai multor forme de societăți⁶, liberitatea asociațiilor de a modifica sau a adăuga anumite elemente corpunzător intereselor lor fiind limitată.

⁵ Stanciu D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român*, București, Editura Universul Juridic, 2009, p. 141.

⁶ I. L. Georgescu, *op. cit.*, vol. II, p. 19.

Pentru aceste motive, nu poate fi primită nici varianta în care clauzele actului constitutiv doar alterează anumite elemente esențiale, cum este cazul modificării limitei răspunderii, care a fost reglementată imperativ pentru fiecare formă de societate în parte. Atât timp cât se recunoaște că forma juridică reprezintă un model predeterminat de lege căruia totodată i-a fost atribuit și un regim juridic propriu implicit alegând forma, asociații aleg și regimul juridic corespunzător; nimic nu-i împiedică pe asociați să aleagă în măsura în care doresc o răspundere limitată acea formă juridică de societate care stabilește o astfel de răspundere.

Au fost invocate ca argumente în favoarea nulității clauzelor din actele constitutive prin care se stabilește o altă limită de răspundere decât cea legală faptul că:

- fizionomia juridică a fiecărei forme de societăți este fundamental distinctă și tot așa răspunderea asociațiilor diferă nu numai în gradul ei, dar și în esența ei juridică.⁷
- legiuitorul a fost preocupat în crearea fizionomiei specifice fiecărei forme de societate de rolul lor economic, dar și de ocrotirea terților și a creditului în general.⁸

În considerarea acestor argumente, s-a apreciat, spre exemplu, că este nelegală clauza din actul constitutiv al unei societăți pe acțiuni care stabilește că acționarii garantează pentru obligațiile sociale nu numai în limita capitalului subscris, ci și cu patrimoniul propriu, precum și clauza prin care s-ar stipula în cazul unei societăți în nume colectiv o răspundere mai mică pentru unii sau toți asociații decât cea stabilită de lege.⁹ Cu privire la o astfel de înțelegere între asociații unei societăți în nume colectiv, s-a reținut în practica judiciară recentă¹⁰: „Faptul că între asociații care dețineau și funcția de administratori s-a făcut o înțelegere în sensul administrării societății de o singură persoană –G.Ș.– nu este de natură a produce efecte juridice în contra dispozițiilor legale ce reglementează acest tip de societate. De asemenea, este fără efecte juridice declarația asociatului G.Ș. în sensul că este singurul vinovat de aducerea societății în stare de insolvență, având în vedere că la acest tip de societate, nu sunt incidente dispozițiile art. 138 din Legea nr. 85/2006 privind răspunderea membrilor organelor de conducere¹¹, ci asociații sunt ținute să răspundă față de toate obligațiile sociale în temeiul formei de societate și al caracterului nelimitat și solidar al răspunderii lor. Înțelegerea asociațiilor poate avea efect doar în raporturile dintre ei, putând sta la baza unei eventuale acțiuni în regres însă nu este opozabilă terților”.

În ceea ce ne privește, îmbrățișăm doar în parte punctele de vedere mai sus exprimate în doctrină și jurisprudență și considerăm că trebuie să facem diferențiere

⁷ E. Cristoforeanu, *Infeficacitatea derogărilor statutare la responsabilitatea limitată a soților unei societăți anonime*, în „Revista de drept comercial și studii economice”, 1938, p. 26.

⁸ I. L. Georgescu, *op. cit.*, vol. II, p. 20.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ C. Ap. Ploiești, Secția comercială, decizia civilă nr. 291 din 14 martie 2007.

¹¹ În prezent, art. 169 din *Legea nr. 85/2014*.

între cele două situații: analiza valabilității clauzelor din actul constitutiv și cea a clauzelor din contractul încheiat între societate și creditor; astfel, trebuie să avem în vedere existența acestui criteriu legal de diferențiere între formele juridice ale societăților și să apreciem că răspunderea limitată sau nelimitată ține de esența respectivelor forme de societate, motiv pentru care prin actul constitutiv nu se poate deroga, însă totuși trebuie să recunoaștem posibilitatea ca în contractele încheiate de societatea respectivă cu terțe persoane să se poată menționa că se renunță în caz de neexecutare a obligațiilor contractuale la executarea subsidiară a asociaților; o astfel de soluție își găsește reazem în ideea că răspunderea nelimitată constituie o garanție în favoarea creditorilor. O dispoziție legală, care vine în sprijinul punctului nostru de vedere, o regăsim în materia răspunderii membrilor grupului de interes economic, art. 119 alin. 1 din Legea nr. 161/2003 stabilind că aceștia răspund nelimitat pentru obligațiile grupului și solidar, în lipsa unei stipulații contrare cu terții co-contractanți.

Răspunderea asociaților conform art. 3 din Legea nr. 31/1990 privind societățile

Legiuitorul a stabilit întinderea răspunderii asociaților în funcție de forma societății:

1. „Asociații în societatea în nume colectiv și asociații comanditați în societatea în comandită simplă sau în comandită pe acțiuni răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile sale. Creditorii societății se vor îndrepta mai întâi împotriva acesteia pentru obligațiile ei și, numai dacă societatea nu le plătește în termen de cel mult 15 zile de la data punerii în întârziere, se vor îndrepta împotriva acestor asociați” (alin. 2).

Pentru a sublinia importanța acestui mod diferit în care asociații răspund, conținutul acestei dispoziții a fost reluat și în capitolele rezervate fiecărei forme de societate, respectiv în art. 85 pentru societățile în nume colectiv¹², art. 90 pentru societățile în comandită simplă, respectiv art. 188 pentru societățile în comandită pe acțiuni. Apreciam că legiuitorul tocmai pentru o mai mare siguranță în privința exprimării în deplină cunoștință de cauză a voinței asociaților la momentul constituirii a prevăzut ca excepție față de celelalte forme de societăți că actul constitutiv al societății în nume colectiv sau în comandită simplă se încheie în formă autentică (art. 5 alin. 6 lit. b).

Scopul instituirii acestei răspunderi nelimitate și solidare pentru obligațiile sociale a fost de a oferi o **garanție creditorilor societății** în eventuala executare a obligațiilor; este o garanție legală, menită să ocrotească terții cu care societatea contractează. Trebuie spus că legiuitorul a fost și mai riguros în această privință,

¹² Asociații sunt obligați nelimitat și solidar pentru operațiunile îndeplinite în numele societății de persoanele care o reprezintă.

stabilind, spre exemplu, că răspunde nelimitat și solidar de toate obligațiile societății și o persoană străină de societate dacă numele acesteia figurează, cu consimțământul său, în firma unei societăți în nume colectiv sau în comandită simplă (art. 34 din Legea nr. 26/1990); această regulă se aplică și comanditarului al cărui nume figurează în firma unei societăți în comandită.

Răspunderea solidară și nelimitată este trăsătura caracteristică societăților de persoane, art. 3 alin. 2 fiind imperative, astfel că asociații nu pot să excludă sau să limiteze această răspundere, orice clauză din actul constitutiv în acest sens fiind lovită de nulitate absolută. Însă, având în vedere că această răspundere este o garanție legală oferită creditorilor, nimic nu-i împiedică pe aceștia din urmă să renunțe la ea, astfel că au fost apreciate ca valabile clauzele prevăzute în contractul dintre părți prin care se renunță la urmărirea asociaților sau numai a unora dintre aceștia.¹³

Din analiza art. 3, rezultă că răspunderea asociaților are un **caracter subsidiar**, în sensul că asociații răspund pentru obligațiile sociale numai în măsura în care societatea nu le plătește în termenul de 15 zile, calculat de la data punerii în întârziere. Dacă în privința naturii subsidiare a răspunderii asociaților nu există divergențe în doctrină, totuși, nu s-a conturat o opinie unitară în privința interpretării în concret a momentului în care intervine răspunderea asociaților. Se observă că nu este condiționată răspunderea asociaților de punerea în prealabil în executare a hotărârii judecătorești, textul de lege stabilind ca unic reper neplata de către societate a obligațiilor în termenul de 15 zile de la punerea în întârziere. S-a apreciat¹⁴ că lipsa unei dispoziții care să oblige creditorii mai întâi să execute silit hotărârea judecătorească obținută față de societate „golește de conținut caracterul subsidiar al răspunderii asociaților, deoarece oferă societății posibilitatea de a evita răspunderea pentru obligațiile sociale, prin simpla neexecutare a obligațiilor în termenul menționat”. Nu putem fi de acord cu această opinie¹⁵, în primul rând, pentru faptul că o astfel de interpretare nu rezultă din conținutul normei juridice; dimpotrivă, apreciem că nu poate fi pusă la îndoială concizia textului de lege, singura condiție impusă pentru ca asociații să răspundă nelimitat și solidar fiind cea a neachitării datoriei în termenul de 15 zile de la data punerii în întârziere; așadar, nu rezultă că mai întâi creditorii trebuie să înceapă executarea silită față de societate și, astfel, numai după ce se constată insuficiența bunurilor să se poată îndrepta împotriva asociaților. În al doilea rând, dimpotrivă, apreciem că tocmai o astfel de interpretare și condiționare a creditorilor de a proceda la executarea silită asupra societății face ca această trăsătură caracteristică a răspunderii nelimitate și solidară a asociaților să fie diluată, neputându-se susține că oferă societății

¹³ Paul Le Cannu, *Droit des sociétés*, Montchrestien, 2^e édition, Paris, 2003, p. 798.

¹⁴ I. L. Georgescu, vol.II, p. 164; Stanciu D. Cărpenaru, *op. cit.*, p. 187.

¹⁵ Această opinie s-a format prin raportare la conținutul art. 106 alin. 2 din *Codul comercial din 1887*: „cu toate acestea, creditorii societății nu pot pretinde să fie plătiți de asociați cu averea lor mai înainte de a fi exercitat acțiunea în contra societății”.

posibilitatea de a evita răspunderea odată ce societatea este una de persoane în care implicarea și controlul asociațiilor sunt depline.

De menționat faptul că hotărârea judecătorească obținută împotriva societății este opozabilă fiecărui asociat (art. 85 alin. 2).

Din perspectiva efectelor solidarității, trebuie să avem în vedere că nu suntem în prezența unei solidarități a societății și asociațiilor față de creditori; din acest motiv, dacă datoria este achitată de societate, asociații nu mai răspund, societatea neavând un drept de regres împotriva asociațiilor. Așadar, solidaritatea există numai în raporturile dintre asociați și creditori; asociatul urmărit este executat pentru întreaga datorie, neputând invoca beneficiul de diviziune, ulterior având drept de regres împotriva celorlalți asociați codebitori pentru partea din datorie ce revine fiecăruia dintre ei (art. 1456 C. civ.).

Partea ce revine fiecăruia dintre asociații codebitori corespunde cotei de participare la beneficii și suportare a pierderilor prevăzută în actul constitutiv sau în lipsa unei clauze care să stabilească cota de suportare a pierderilor, urmează ca asociatul să suporte proporțional cu participarea la distribuția beneficiului (art. 1881 alin. 2 C. civ.); dacă aceste cote sunt diferite (cota de participare la beneficii și cota de suportare a pierderilor) se va avea în vedere cota stabilită pentru suportarea pierderilor; s-ar putea susține că nu se justifică a se avea în vedere această cotă odată ce nu suntem în ipoteza unei pierderi în sens contabil, astfel că fiecare ar trebui să suporte în părți egale așa cum rezultă și din aplicarea art. 1456 alin. 2 C. civ.; nu se poate reține o astfel de interpretare întrucât apreciem că obligația asociațiilor de a suporta pierderile are un caracter general revenind acestora atât în timpul funcționării societății, cât și în faza lichidării, asociații înțelegând prin raportare la forma de societate să se oblige inclusiv pe timpul existenței acesteia să suporte orice pierdere așa cum este cazul răspunderii neulimitate și solidară a asociațiilor conform art. 3 alin. 2.

O întrebare căreia merită să-i găsim un răspuns privește relevanța **izvorului obligației**, anume dacă leguitorul a înțeles să instituie o răspundere a asociațiilor doar pentru anumite obligații, spre exemplu doar pentru cele ce au ca izvor contractele, sau, dimpotrivă, nu are importanță faptul juridic generator al obligațiilor. Observând conținutul art. 3 alin. 2 constatăm că leguitorul recunoaște dreptul creditorului de a se îndrepta în subsidiar împotriva asociațiilor pentru obligațiile societății, fără a distinge în funcție de izvorul acesteia și nici din perspectiva obiectului lor (a da, a face sau a nu face). Chiar dacă în cuprinsul acestui text de lege se stabilește dreptul creditorilor de a se îndrepta împotriva asociațiilor pentru respectivele obligații numai dacă societatea „*nu le plătește*”, termenul „*plată*” trebuie interpretat conform art. 1469 alin. 2 în sensul că „*plata constă în remiterea unei sume de bani sau, după caz, în executarea oricărei alte prestații care constituie obiectul însuși al obligației*”. Pe de altă parte, nici art. 85 alin. 2 nu conduce la o altă interpretare atât timp cât acesta stabilește răspunderea nelimitată și solidară a asociațiilor pentru „*operațiunile îndeplinite în numele societății de persoanele care o reprezintă*”. Cum termenul de

operațiune nu are o conotație strict juridică, înțelegând prin acesta orice activitate efectuată de reprezentanții societății pentru îndeplinirea scopului și activităților societății, implicit nu putem să restrângem sfera obligațiilor sociale doar la o anumită categorie de obligații în funcție de izvorul sau de obiectul lor.

Analiza art. 85 alin. 2 aduce în discuție posibila **delimitare a operațiunilor** care obligă pe asociați între operațiuni care depășesc sau cele care nu depășesc obiectul de activitate al societății sau puterile reprezentanților, respectiv dacă asociații au posibilitatea să invoce eventuala depășire a principiului specialității sau limitele puterilor conferite reprezentanților. și societății în nume colectiv i se aplică dispozițiile art. 55, care stabilesc că în raporturile cu terții, societatea este angajată de actele organelor sale, chiar dacă aceste acte depășesc obiectul de activitate al societății și nici clauzele din actul constitutiv care limitează puterile conferite acestor organe sunt inopozabile terților chiar dacă au fost publicate. O astfel de interpretare se justifică cu atât mai mult cu cât conținutul art. 55 în varianta de până la modificarea acestuia, prin Legea nr. 441/2006, excludea din sfera societăților tocmai societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă.

De altfel, **identificarea naturii** și justificării acestei răspunderi ne ajută la o corectă interpretare a diverselor situații ce pot să apară în activitatea societății; spre exemplu, prin raportare la natura juridică de garanție legală, putem stabili valabilitatea dobândirii de către o altă societate a calității de asociat în cadrul unei societăți în nume colectiv; apreciem că dobândirea calității de asociat de către o societate cu răspundere limitată prin voința administratorului nu este valabilă atât timp cât administratorii pot face toate operațiunile cerute pentru aducerea la îndeplinire a obiectului de activitate al societății (art. 70 alin. 1), astfel că este necesară hotărârea adunării generale a asociaților. Cu privire la dobândirea de către o societate pe acțiuni a calității de asociat într-o societate în nume colectiv, s-a apreciat¹⁶ că aceasta nu poate fi decisă de directorii societății, ci doar de către consiliul de administrație, respectiv consiliul de supraveghere. În ceea ce ne privește, prin raportare la competențele stabilite pentru consiliul de administrație de art. 142, precum și la atribuțiile consiliului de administrație și directoratului de a îndeplini actele necesare și utile pentru realizarea obiectului de activitate (art. 153¹) apreciem că numai adunarea generală a acționarilor poate hotărî asupra acestei chestiuni având drept argumente, pe de o parte, expunerea mare la un astfel de risc, anume de a răspunde nelimitat și solidar, iar, pe de altă parte, dobândirea calității de asociat nu se încadrează în noțiunea generică de acte necesare și utile realizării obiectului de activitate. Totodată, nu credem că dispozițiile art. 153²², care stabilesc puterile consiliului de administrație, respectiv ale directoratului pot justifica o altă soluție decât cea exprimată de noi mai înainte, odată ce limita valorică de jumătate din valoarea contabilă a activelor societății nu poate fi avută în vedere atunci când riscul răspunderii este unul viitor și incert.

¹⁶ Paul Le Cannu, *op. cit.*, p. 799.

În cazul cesiunii părților de interes, cedentul rămâne obligat nelimitat și solidar față de creditorii atât timp cât obligația față de acesta din urmă a fost asumată până la data efectuării modificărilor corespunzătoare în registrul comerțului. O astfel de soluție rezultă din art. 87 alin. 3, care prevede că față de terți, cedentul rămâne răspunzător potrivit art. 225, adică pentru toate operațiunile făcute de societate până la momentul cesiunii. Dacă această dispoziție este consecința răspunderii personale a asociatului care îl urmărește și după pierderea calității de asociat, căci relevanță are momentul nașterii acelei obligații neexecutate, mai puțin explicabilă este răspunderea cesionarului pentru pasivul societății creat anterior intrării sale în societate.¹⁷

În concret, se pune întrebarea, în situația unei societăți cu trei asociați, cine va răspunde în cazul în care mai întâi se obține un împrumut, apoi are loc o cesiune de părți sociale între unul din asociați și un terț care dobândește astfel calitatea de asociat, și, ulterior acestei cesiuni, devine scadent împrumutul: într-o astfel de situație, creditorul îl va urmări pe cel ce are calitatea de asociat la momentul scadenței sau pe cel care avea această calitate la momentul obținerii împrumutului. Dacă avem în vedere art. 87 alin. 3, răspunsul este unul singur: răspunderea incumbă cedentului pentru că el avea calitatea de asociat și operațiunea era în curs la momentul cesiunii. De asemenea, trebuie stabilit dacă cedentul care a plătit are posibilitatea de a se îndrepta împotriva celorlalți asociați și dacă va răspunde și cesionarul. În privința celorlalți asociați, existenți și la momentul obținerii împrumutului și ulterior, nu există posibilitate de interpretare, aceștia urmând a suporta parte din obligațiile sociale. În privința răspunderii cesionarului, pentru a da un răspuns afirmativ, trebuie să avem în vedere faptul că cesionarul este singurul ce are calitatea de asociat la momentul urmăririi, iar dispozițiile art. 87 alin. 3 urmăresc doar raportul cedent-terț, astfel că regula răspunderii pentru operațiunile în curs la momentul cesiunii nu se aplică și raportului dintre cedent și cesionar, astfel că din punctul nostru de vedere cedentul se poate îndrepta și împotriva cesionarului pentru partea corespunzătoare din obligațiile sociale achitate de cel dintâi; excepție face cazul în care cedentul și cesionarul au stabilit, cu ocazia cesiunii, alte clauze privitoare la suportarea pasivului societății, cum ar fi clauza prin care cedentul își asumă obligația răspunderii personale pentru toate operațiunile în curs la momentul cesiunii.

Sfera aplicării răspunderii nelimitate a fost extinsă de legiuitor și la dizolvarea și lichidarea societăților, stabilind obligația acestora de a contribui la acoperirea pierderilor societății; astfel, potrivit art. 237¹, atunci când un asociat răspunde nelimitat pentru obligațiile societății pe durata funcționării acesteia, răspunderea sa pentru aceste obligații va fi nelimitată și în faza dizolvării și, dacă este cazul, a lichidării societății. În același sens, art. 257 prevede că lichidatorii care

¹⁷ Paul Le Cannu, *op. cit.*, p. 798.

probează că fondurile de care dispune societatea nu sunt suficiente să acopere pasivul exigibil trebuie să ceară sumele necesare asociațiilor care răspund nelimitat.

În cazul în care față de o societate în nume colectiv sau în comandită s-a deschis procedura insolvenței, art. 164 din Legea nr. 85/2014 prevede că în cazul în care bunurile nu sunt suficiente pentru plata creanțelor înregistrate în tabelul consolidat de creanțe, judecătorul sindic va autoriza executarea silită a asociațiilor cu răspundere nelimitată, sens în care va pronunța o hotărâre judecătorească definitivă și executorie care va fi pusă în executare de către lichidator prin executorul judecătoresc.

Din punct de vedere al regimului fiscal, s-a apreciat că sumele achitate de asociatul persoană juridică pentru datoriile societății nu sunt cheltuieli deductibile¹⁸ odată ce sunt considerate cheltuieli deductibile numai cheltuielile efectuate în scopul realizării de venituri impozabile (art. 21 alin. 1 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal).

2. „Acționarii, asociații comanditari, precum și asociații în societatea cu răspundere limitată răspund numai până la concurența capitalului social subscris” (alin. 3).

Cu toate acestea, există o serie de dispoziții care conduc la diluarea acestei reguli, punându-ne în situația să constatăm că acestea sunt de natură a atrage răspunderea peste limita capitalului social subscris.

Astfel:

- asociații răspund pentru obligațiile sociale până la acoperirea acestora în cazul declarării nulității societății (art. 58 alin. 4);
- asociatul care, în fraudă creditorilor, abuzează de caracterul limitat al răspunderii sale și de personalitatea juridică distinctă a societății, răspunde nelimitat pentru obligațiile neachitate ale societății dizolvate, respectiv lichidate (art. 237¹ alin. 3);
- creditorii sociali și orice alte persoane prejudiciate prin hotărârea asociațiilor privitoare la transmiterea părților sociale pot formula o cerere de opoziție prin care să solicite instanței judecătorești să oblige, după caz, societatea sau asociații la repararea prejudiciului cauzat, precum și, dacă este cazul, atragerea răspunderii asociatului care intenționează să își cedeze părțile sociale (art. 202 alin. 2³);
- în cadrul procedurii insolvenței, judecătorul sindic poate dispune, la cererea administratorului judiciar sau a lichidatorului, ca o parte sau întregul pasiv al debitorului, persoană juridică, ajuns în stare de insolvență să fie suportată de membrii organelor de conducere și/sau supraveghere din cadrul societății, precum și de orice alte persoane care au contribuit la starea de insolvență,

¹⁸ Cour Administrative d' Appel Paris, 14 oct. 1997, *Bulletin Joly sociétés*, 1998, p. 64, 6 nov. 1997, *Bulletin Joly sociétés*, 1998, p. 498 *apud* Paul Le Cannu, *op. cit.*, p. 798.

prin una din faptele enumerate în respectivul text de lege (art. 169 alin. 1 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență);

- pentru obligațiile de plată restante ale debitorului declarat insolubil, conform art. 25 Codul de procedură fiscală, răspund solidar cu acesta următoarele persoane:
 - persoanele fizice sau juridice care, anterior datei declarării insolvabilității, cu rea-credință, au dobândit în orice mod active de la debitorii care și-au provocat astfel insolvabilitatea;
 - administratorii, asociații, acționarii și orice alte persoane care au provocat insolvabilitatea persoanei juridice debitoare prin înstrăinarea sau ascunderea, cu rea-credință, sub orice formă, a activelor debitorului;
 - administratorii care, în perioada exercităii mandatului, cu rea-credință nu și-au îndeplinit obligația legală de a cere instanței competente deschiderea procedurii insolvenței pentru obligațiile fiscale aferente perioadei respective și rămase neachitate la data declarării stării de insolvabilitate;
 - administratorii sau orice alte persoane care, cu rea-credință, au determinat nedeclararea și/sau neachitarea la scadență, cu rea-credință, a obligațiilor fiscale;
 - administratorii sau orice alte persoane care, cu rea-credință, au determinat restituirea sau rambursarea unor sume de la bugetul general consolidat fără ca aceste sume să fie cuvenite debitorului.

Separația de patroni între patrimoniul societății și patrimoniile asociațiilor face ca să nu existe un concurs între creditorii societății, pe de o parte, și creditorii asociatului, pe de altă parte. Însă, dacă un creditor al societății poate intra în concurs cu un creditor al asociatului în cazurile și condițiile mai sus arătate, un creditor al asociatului niciodată nu poate urmări bunuri din patrimoniul societății.

Excepții de la răspunderea limitată. Teoria străpunerii vălului corporativ

Instituție de sorginte anglo-saxonă, străpungerea vălului corporativ (*piercing the corporate veil*) înglobează totalitatea ipotezelor în care personalitatea juridică a societăților este lăsată de o parte, pentru a vedea dincolo de vălul corporativ.

Acest concept flexibil, necesar în procesul de realizare a justiției, a fost legiferat în dreptul intern prin art. 237¹ și apoi extins la orice persoană juridică prin reglementarea expresă a acesteia, în art. 139 alin. 2 C. civ.

- asociatul care, în fraudă creditorilor, abuzează de caracterul limitat al răspunderii sale și de personalitatea juridică distinctă a societății, răspunde

nelimitat pentru obligațiile neachitate ale societății dizolvate, respectiv lichidate (art. 237¹ alin. 3);

- creditorii sociali și orice alte persoane prejudiciate prin hotărârea asociațiilor privitoare la transmiterea părților sociale pot formula o cerere de opoziție, prin care să solicite instanței judecătorești să oblige, după caz, societatea sau asociații la repararea prejudiciului cauzat, precum și, dacă este cazul, atragerea răspunderii asociatului care intenționează să își cedeze părțile sociale (art. 202 alin. 2³);
- în cadrul procedurii insolvenței, judecătorul sindic poate dispune, la cererea administratorului judiciar sau a lichidatorului, ca o parte sau întregul pasiv al debitorului, persoană juridică, ajuns în stare de insolvență, să fie suportată de membrii organelor de conducere și/sau supraveghere din cadrul societății, precum și de orice alte persoane care au contribuit la starea de insolvență prin una din faptele enumerate, în respectivul text de lege (art. 169 alin. 1 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență);
- pentru obligațiile de plată restante ale debitorului declarat insolubil conform art. 25 Codul de procedură fiscală, răspund solidar cu acesta următoarele persoane:
 - persoanele fizice sau juridice care, anterior datei declarării insolvabilității, cu rea-credință, au dobândit în orice mod active de la debitorii care și-au provocat astfel insolvabilitatea;
 - administratorii, asociații, acționarii și orice alte persoane care au provocat insolvabilitatea persoanei juridice debitoare prin înstrăinarea sau ascunderea, cu rea-credință, sub orice formă, a activelor debitorului;
 - administratorii care, în perioada exercităii mandatului, cu rea-credință nu și-au îndeplinit obligația legală de a cere instanței competente deschiderea procedurii insolvenței pentru obligațiile fiscale aferente perioadei respective și rămase neachitate la data declarării stării de insolvabilitate;
 - administratorii sau orice alte persoane care, cu rea-credință, au determinat nedeclararea și/sau neachitarea la scadență, cu rea-credință, a obligațiilor fiscale;
 - administratorii sau orice alte persoane care, cu rea-credință, au determinat restituirea sau rambursarea unor sume de la bugetul general consolidat fără ca aceste sume să fie cuvenite debitorului.

LIABILITY OF COMPANIES ASSOCIATES

(Abstract)

The legislator set the dimension of shareholders' liability in relation to the type of company. The shareholders of a general partnership and the partnership shareholders of a general partnership are liable without limitation and in solidum for their duties, while the shareholders, partnership shareholders, as well as the shareholders of a limited liability company are only liable within the limits of the registered capital. Despite that, there are a series of provisions which lead to the decrease of limited liability, that is they are able to draw liability beyond the limit of registered capital.

Keywords: the law no. 31/1990 on trade companies, liability of shareholders, limited liability, piercing the corporate veil theory, company assets, shareholders assets.